

Knörrinn - hafið - síldin

Samvinnuverkefni Norðmanna og Íslendinga í menningar-
tengdri ferðapjónustu, atvinnu- og byggðapróun.

Framkvæmdastjórar verkefnisins:

Sigurbjörg Árnadóttir, Lækjargötu, 600 Akureyri sibbaa@internet.is

Stein Malkenes, Florø, Noregi stein.malkenes@laura.no

Samvinna er hafin um skipulagningu og markaðssetningu menningartengdar ferðapjónustu á Íslandi og í Noregi.

Verkefnið byggist á sameiginlegri sögu frændþjóðanna. Annars vegar er það uppruni Íslendinga og landnám Íslands og hinsvegar ríkuleg reynsla beggja þjóða í síldveiðum á seinni öldum þar sem síldin var grundvöllur efnahagslífsins og nútíma velmegunar.

Ætlunin er að draga sameiginlega sögu fram í dagsljósið og gera hana sýnilega. Með ferðalögum milli landanna og heimsóknum á sögustaði styrkjum við sjálfsvitund þjóðanna og aukum samvinnu á alþjóðavísu. Það leiðir síðan af sér aukna þekkingu annarra þjóða á norrænni sögu og sérkennum.

Stytta Ingólfs Arnarsonar og bautasteinninn sá sem Ingólfur reisti í Rivedal í Noregi áður en hann hélt til Íslands.

Á Íslandi er talað um tvö landnám, fyrst þegar norskir og aðrir norrænir menn settust að á Íslandi á 9.-10. öld, og í annað sinn 1000 árum síðar þegar Norðmenn komu til síldveiða á Íslandsmiðum, reistu síldarstöðvar og kenndu Íslendingum að veiða og verka síld. Árið 1262 lauk fyrra sjálfstæðisskeiði Íslendinga er þeir gengu Noregskonungi á hönd og um aldir lutu Norðmenn og Íslendingar Dönum eða frá 1380. Og enn er margt líkt með skyldum þar sem þessar þjóðir öðluðust fullt frelsi og sjálfstæði á tuttugustu öld í kjölfar mikilla “síldarævintýra” í báðum löndum.

Gulapingið. Þar standa nú yfir miklar framkvæmdir, verið er að bæta aðgengi og koma upp þjónustumiðstöð fyrir ferðamenn.

Íslendingar vilja þekkja uppruna sinn og heimsækja þær slóðir sem þeir eru upprunnir frá. Á vesturströnd Noregs úir og grúir af sögulegum minjum allt frá landnámstíma:

- Þar er Gulapingið sem er fyrirmynd Alþingis.
- Ingólfur Arnarson kom frá Rivedal við Dalsfjörð.
- Atli jarl bjó á Osen við Dalsfjörð.
- Í Egils sögu er talað um síldina í Sunnfjord.
- Snorri Sturluson átti rætur að rekja á vesturströnd Noregs.
- Gísli Súrsson var frá Surnadal.
- Í Dale við Dalsfjörð var ein helsta síldartunnuverksmiðjan sem framleiddi tunnur í milljónavís fyrir Íslendinga.
- Í Florø er árlega haldin mikil síldarhátíð, Síldarborðið í Florø.
- Hverfisteinarnir okkar komu frá Hyllestad.
- Norræna upplýsingamiðstöðin er á Dalsåsen við Dalsfjörð.
- Oddleif Fagerheim, þingmaður á norska Stórþinginu sem hjó á hnútinn í þorskastríði Íslendinga og Englendinga bjó í Dale við Dalsfjörð.
- Norræni alþjóðlegi menntaskólinn stendur við Dalsfjörðinn.

Norðmenn hafa mikinn áhuga á að kynna sér sögu Norðmanna á Íslandi:

- Landnámsbærinn í Aðalstræti.
- Reykjavík og aðrir viðkomustaðir Ingólfs á Íslandi, frá Ingólfshöfða til Reykjavíkur, Reykjanesi, í Hvalfirði og Þingvallasveit.
- Í Reykholti í Borgarfirði skrifaði Snorri Sturluson Heimskringlu.
- Ísafjörður, Siglufjörður, Akureyri og Seyðisfjörður með sína norsku sögu.
- Síldarminjasafnið á Siglufirði fjallar m.a. um áhrif Norðmanna á Íslandi og þar er hátíðin „Síldarævintýrið” haldin á hverju sumri.
- Í mynni Seyðisfjarðar er Dalatangaviti sem er eini vitinn á Íslandi sem byggður var af einkaaðila, Norðmanninum Otto Wathne.
- Norðmaðurinn Olav Forberg var fyrsti forstjóri Landssímans árið 1906 og Norðmennirnir 300 sem lögðu símalínuna komu flestir frá Sogni og Fjörðum.
- „Af norskum rótum” er bók um norsk hús á Íslandi og áhrif norskrar byggingarlistar á Íslandi. Sumarið 2005 verður sett upp farandsýning um þessi norsku áhrif.

Síldarminjasafnið á Siglufirði.

Norðmenn og Íslendingar tala um síldarævintýri sín með glampa í augum.

Síldveiðar í Norðurhöfum eiga sér a.m.k. þúsund ára sögu. Á miðöldum var síldin ein helsta auðsuppspretta margra Evrópuþjóða. Þekking og tækni við veiðar og vinnslu síldarinnar fluttist frá einni þjóð til annarrar. Hollendingar, Englendingar, Skotar, Írar, Þjóðverjar, Svíar, Norðmenn, Íslendingar – allir auðguðust á síldinni.

Noregur er sem heimaland hins mikla síldarstofns sem við höfum kallað norsk-íslenska síldarstofninn. Norðmenn hafa um aldir verið hin mikla síldarþjóð og voru frumkvöðlar í síldveiðunum við Ísland á seinni hluta 19. aldar og aftur í byrjun þeirrar 20. Segja má að þeir hafi kennt Íslendingum að veiða síldina og skapa úr henni verðmæta söluvöru. Norskir útgerðar- og síldveiðimenn höfðu þannig gífurleg áhrif í mótun nýrra atvinnuhátta á Íslandi og myndun þéttbýlis norðanlands og austan. Stærstu og frægustu síldarbæirnir voru Seyðisfjörður og Siglufjörður. Auk síldveiðanna stunduðu Norðmenn einnig miklar þorskveiðar og hvalveiðar á Íslandsmiðum og reistu margar hvalstöðvar austanlands og vestan. Ísafjörður er einn þeirra staða þar sem Norðmenn höfðu lengi bækistöðvar.

Í skerjagarðinum í Florø. Báturinn á myndinni var annar tveggja sem heimsóttu Seyðisfjörð og Siglufjörð sumarið 2004.

Norskur byggingarstill setur sterkan svip á Seyðisfjörð.

Staða verkefnisins.

- Á fundi framkvæmdastjóra verkefnisins með Svein Ludvigsen sjávarútvegsráðherra Noregs á Siglufirði 2004, fól ráðherrann Stein Malkenes að koma með hugmyndir að verkefni sem þjóðirnar gætu unnið saman, þar sem byggt væri á sameiginlegum arfi.
- Innovasjon Norge hefur lagt umtalsverða fjármuni í verkefnið og fleiri aðilar eru tilbúnir að styrkja það.
- Vinna hófst í ágúst 2004 og er lengst komin á slóðum Ingólfs í Noregi. Þar hafa verið haldnir fundir með ferðamálafulltrúum, fulltrúum fylkisins og sveitastjórna og einstaklingum í ferðapjónustu sem vilja byggja upp starfsemi sína á söguslóðum Ingólfs.
- Markmiðið er að byggð verði upp hágæða ferðapjónusta með upplýsingum um íslenskar söguslóðir.
- Í Noregi er vinnan í kringum síldina ekki komin jafn langt, en ljóst er að Kystmuset i Florø kemur til með að gegna þar veigamiklu hlutverki.
- Unnið að því að hinn forni þingstaður, Gulapíngið, verði opnaður í ágúst á næsta ári og af því tilefni vilja Norðmenn bjóða fyrirmönnum þjóðarinnar til Noregs til að vera viðstaddir opnunina.

- Á næsta ári kemur út bók, bæði á norsku og íslensku um samskipti þjóðanna frá upphafi.
- Bók Þorgríms Gestssonar “Ferð um fornar sögur, í fótspor Snorra Sturlusonar” kemur út á norsku.
- Bæ Atla jarls á Osen á að grafa upp 2005. Á Osen er einnig að finna fleiri fornminjar.
- Reiknað er með að upplýsingasöfnun og skipulagningu fyrir þemapakka fyrir Íslendinga sem ferðast á slóðir Ingólfs og til síldveiðibæjanna verði lokið vorið 2005.
- Ferðir með íslenska ferðamenn verði reyndar síðsumars 2005 í Noregi í tengslum við opnun Gulapingsins.
- Sambærilegar ferðir Norðmanna til Íslands þrífurkeyrðar sumarið 2005 eða 2006. Endurmat og endurskipulagning haustið 2006. Lok verkefni áætluð 2007.

Norðmenn stunduðu síld-, þorsk- og hvalveiðar á Íslandsmiðum og reistu víða bækistöðvar. Ein þeirra stærstu var á Ísafirði.

Á fundi norska verkefnishópsins sem haldinn var í lok nóvember kom fram sú hugmynd að æskilegt væri að reisa “Íslandshús” í Rivedal. Þar yrði hægt að fá allar upplýsingar um Ísland, búsetu, sögu og samskipti þjóðanna frá upphafi til dagsins í dag. Í janúar fóru fulltrúar Ísafjarðar, Siglufjarðar og Seyðisfjarðar til Florø og skoðuðu síldarslóðir, funduðu með norskum þátttakendum verkefnisins og tóku þátt í ferðaráðstefnu í Bergen.